

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2022

Verantwoording van bronnenmateriaal in juridisch advies, inadequaar, dan wel inconsequent beantwoorden van vragen – ongegrond

Universiteit Leiden

Onderwerp

In een gerechtelijk procedure heeft de advocaat van één van de partijen een tweetal vragen voorgelegd aan Beklaagde.

Beklaagde heeft deze vragen beantwoord in een schriftelijk advies ('het Advies') dat is ingebracht in de procedure. Klager stelt dat Beklaagde in strijd met de regels omtrent wetenschappelijke integriteit heeft gehandeld door in het Advies:

1. geen adequate verantwoording van bronnenmateriaal te geven,
2. deelvragen inconsequent te beantwoorden, en
3. vragen en deelvragen inadequaar te beantwoorden.

Samenvatting advies CWI d.d. 11 maart 2021:

Klacht

Klager heeft de klacht, verkort weergegeven, als volgt onderbouwd.

In een gerechtelijk procedure tussen een onderneming en [wederpartij] heeft de advocaat die de onderneming bijstaat een tweetal vragen voorgelegd aan Beklaagde.

Beklaagde heeft deze vragen beantwoord in een schriftelijk advies ('het Advies') dat op [datum] is toegezonden aan de advocaat.

Klager wijst erop dat Beklaagde het Advies heeft uitgebracht in zijn hoedanigheid van [functie] aan de Universiteit Leiden, op het briefpapier van de Universiteit Leiden en ondertekend met "[functie]".

Klager stelt dat Beklaagde in strijd met de regels omtrent wetenschappelijke integriteit heeft gehandeld door in het Advies:

1. geen adequate verantwoording van bronnenmateriaal te geven,
2. deelvragen inconsequent te beantwoorden, en
3. vragen en deelvragen inadequaar te beantwoorden.

Juridisch kader

In de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 is, voor zover hier relevant, het volgende bepaald:

1. Reikwijdte en overgangsbepalingen

Universiteiten van Nederland

1.1 Op welke activiteiten is deze code van toepassing?

1. Deze code gaat over wetenschappelijk onderzoek in den brede, zoals dat wordt uitgevoerd aan de instellingen die deze code onderschrijven. Dit omvat zowel publiek als privaat gefinancierd en zowel fundamenteel als toegepast en praktijkgericht onderzoek.

2. 'Onderzoek' omvat alle activiteiten die aan de onderzoekspraktijk verbonden zijn: het opstellen van aanvragen, opzet en uitvoering van het onderzoek, beoordeling en peer review, het optreden als inhoudelijk deskundige, verslaglegging, verantwoording en publiciteit.

3. Op populairwetenschappelijke uitingen, onderwijsmateriaal en adviezen van onderzoekers zijn de principes en normen van deze code van toepassing voor zover dat in redelijkheid kan worden verlangd. In de Klachtregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Leiden & Leids Universitair Medisch Centrum is, voor zover hier relevant, het volgende bepaald:

1. Definities

Praesidium: de twee voorzitters van de twee kamers van de Commissie, zoals beschreven in artikel 4.3;

8.3. Het Praesidium oordeelt binnen drie weken na ontvangst over de ontvankelijkheid van de Klacht. Indien zij tot niet-ontvankelijkheid concludeert, brengt zij daarover terstond advies uit aan het Bestuur. Het Bestuur stelt Klager, Beklaagde en de betreffende decaan hiervan op de hoogte.

8.4. Het Praesidium kan tot niet-ontvankelijkheid concluderen indien:

[...]

d. de Klacht geen betrekking heeft op een schending van de wetenschappelijke integriteit;

[...]

5. Indien het Praesidium de Klacht ontvankelijk acht, gaat de Commissie over tot de inhoudelijke behandeling. Het Praesidium stelt een Commissie in conform artikel 1.

6. Wanneer de Commissie van oordeel is dat reeds aanstonds blijkt dat de Klacht ongegrond is, kan zij de Klacht kennelijk ongegrond verklaren. Indien zij tot kennelijke ongegrondheid concludeert, brengt zij daarover terstond advies uit aan het Bestuur. Het Bestuur stelt Klager, Beklaagde en de betreffende decaan hiervan op de hoogte.

Beoordeling ontvankelijkheid

Uit de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (de Gedragscode), gelezen in onderlinge samenhang met de Klachtregeling, blijkt dat de Gedragscode leidend is bij de toetsing van het handelen van een wetenschapper over wie een integriteitsklacht is ingediend.

De eerste vraag die voor ligt, is of het betreffende Advies is aan te merken als wetenschappelijk onderzoek waarop de normen van Gedragscode van toepassing zijn.

Uit hetgeen Klager naar voren heeft gebracht, volgt dat Beklaagde op verzoek van een advocaat een aantal vragen op het gebied van [onderwerp] heeft beantwoord.

Beklaagde heeft om de vragen te kunnen beantwoorden kennisgenomen van een aantal stukken uit het procesdossier. Voorts is gebleken dat het Advies in de vorm van een 'Memo' is opgesteld en enkel is gericht aan de advocaat.

Het Praesidium constateert dat Beklaagde voor het uitbrengen van het Advies geen onderzoeksactiviteiten heeft ontplooid door actief en systematisch gegevens te verzamelen en te ordenen om tot uitspraken van een zekere algemene geldigheid te komen.

Het komt het Praesidium voor dat Beklaagde zijn antwoorden heeft gebaseerd op de kennis die hij in het verleden op heeft gedaan bij het bestuderen van de literatuur, en het doen van onderzoek op het wetenschapsgebied arbeidsrecht.

Het gegeven dat de antwoorden op grond van de voorgaande zin genoemde kennis in zekere zin geassocieerd kunnen zijn met het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek, maakt het doen van deze uitspraken daarom nog geen onderzoeksactiviteit.

Daar komt bij dat het Advies een juridisch advies betreft. Dit is een zeer veelvoorkomend instrument in juridische geschillen, dat door één van de partijen wordt gevraagd, en ingebracht kan worden als een zienswijze in het geschil.

Het Advies is bovendien door Beklaagde enkel aan de advocaat toegezonden, aangezien het tot doel heeft het argument van de betreffende partij te onderbouwen, en een rechter handreikingen te doen voor de uitspraak. Het Advies is dan ook niet gepubliceerd of anderszins openbaar gemaakt.

In dit kader is tevens van belang dat documenten die de basis hebben gevormd van dit inhoudelijk Advies door de advocaat aan de beklaagde aangereikte processtukken zijn. Dit duidt eens te meer erop dat het juridisch advies niet als wetenschappelijk onderzoek, zoals bedoeld in de gedragscode, kan worden aangemerkt, omdat er geen sprake is geweest van zelfstandige verzameling en ordening van data. Dit geeft het Advies meer het karakter van een reflectie dan onderzoek.

Een bepalend element van de wetenschap is discussie onderling door wetenschapsbeoefenaren, wat bij een privaat document onmogelijk is. Een juridisch advies heeft een beperkte referentielijst, en kent niet een definiëring van een probleemstelling, een uitputtende bespreking van de literatuur, een plan van aanpak van het onderzoek, de daaruit voortvloeiende resultaten, noch een kritische reflectie op de eigen resultaten. Met andere woorden, een juridisch advies lijkt in niets op een product van wetenschappelijk onderzoek en de eisen die daaraan, en aan dat onderzoek mogen worden gesteld.

Gezien deze omstandigheden kan het Advies worden aangemerkt als 'een advies van onderzoekers' zoals verwoord is in artikel 1.1.3 van de gedragscode, maar is Beklaagde niet te kwalificeren als 'inhoudelijk deskundige' zoals bedoeld is in artikel 1.1.2. van de Gedragscode, waar direct gerefereerd wordt aan de onderzoekspraktijk.

De constatering dat het Advies is aan te merken als een 'een advies van onderzoekers' is relevant, nu de normen van de Gedragscode enkel van toepassing zijn op de handelingen en producten genoemd in artikel 1.1.3, voor zover dat in redelijkheid verlangd kan worden. De vraag of de redelijkheid in

onderhavige kwestie verlangt dat de principes en normen van toepassing zijn, dient te worden beoordeeld aan de hand van de specifieke omstandigheden. Daartoe wordt het volgende overwogen.

Het Praesidium is van mening dat niet in redelijkheid kan worden verlangd dat de principes en normen van de gedragscode van toepassing zijn op een juridisch advies. Dit is omdat een erudiet advies gevraagd wordt, hetgeen op grond van aanwezige kennis beantwoord wordt. Niet alleen is er geen onderzoek uitgevoerd, maar het zou ook onredelijk zijn te verlangen dat, door de principes en normen van de gedragscode van toepassing te verklaren, een dergelijk advies zou worden tot een onderzoek. Tevens is van belang dat de casus waar het Advies betrekking op heeft, behandeld wordt in een gerechtelijk procedure. Beide partijen hebben derhalve zienswijzes van juridisch deskundigen kunnen opvragen, en hebben alle ruimte de merites van die adviezen te bespreken. Indien er deficiënties zijn in de geraadpleegde of genoemde bronnen, of de argumenten inhoudelijk onjuist zouden zijn, kan dit benoemd worden, en kunnen ook contraire visies van deskundigen opgevraagd worden. Het Praesidium acht het niet dienstig aan de rechtsspraak wanneer juridische adviezen uitgeroepen worden tot wetenschapsbeoefening, en deze worden voorgelegd aan commissies wetenschappelijke integriteit. Dit geldt te meer wanneer de zaak onder de rechter is, maar ook daarbuiten dient dit instrument, dat van een andere plaats en orde is, met uiterste terughoudendheid te worden ingezet.

Gelet op het bovenstaande is het Praesidium van oordeel dat het Advies niet kan worden gekwalificeerd als een product van wetenschapsbeoefening en dat ook anderszins toetsing aan de Gedragscode niet aan de orde is. De klacht dient daarom om deze reden niet-ontvankelijk te worden verklaard.

Overweging ten overvloede

Zoals hiervoor reeds is overwogen, is Beklaagde bij de totstandkoming van het Advies niet te kwalificeren als 'inhoudelijk deskundige' zoals bedoeld is in artikel 1.1.2 van de Gedragscode, maar dient het te worden aangemerkt als 'een advies van onderzoekers' zoals verwoord is in artikel 1.1.3.

Op 'een advies van onderzoekers' zijn de principes en normen van deze code van toepassing voor zover dat in redelijkheid kan worden verlangd.

Het Praesidium heeft, voor het geval aangenomen zou moeten worden dat de klacht wel (ten dele) ontvankelijk is, conform art 8.1 een Commissie samengesteld, zodat een inhoudelijke toetsing van het Advies aan de Gedragscode kan plaatsvinden.

Deze Commissie is van oordeel dat een dergelijke toetsing niet kan leiden tot gegrondheid van de klacht. Daartoe is het volgende overwogen.

In onderdeel 1. van de klacht brengt Klager naar voren dat Beklaagde in strijd met het principe van transparantie zou hebben gehandeld, omdat hij in het Advies niet op adequate wijze heeft verantwoord welke data hij heeft gebruikt.

De Commissie is van mening dat het Advies niet is aan te merken als een wetenschappelijk onderzoek zoals we dat kennen met opzet, hypothese, dataverzameling, logische onderbouwing etc.

Beklaagde is immers door een advocaat gevraagd om antwoord te geven op twee specifieke vragen, die op grond van reeds bij Beklaagde aanwezige kennis zijn beantwoord.

De Commissie wijst er in dat kader op dat het Advies in de vorm van een 'Memo' is opgesteld en enkel is gericht aan de advocaat die het advies heeft gevraagd.

Om deze redenen kunnen er aan dit (juridisch) advies niet dezelfde eisen gesteld te worden als aan een wetenschappelijk onderzoek of wetenschappelijke publicatie.

Het Advies voldoet naar oordeel van de Commissie qua vorm en inhoud aan de eisen die aan juridische adviezen gesteld worden. Dat er sprake zou zijn van een onvoldoende adequate verantwoording van bronnenmateriaal is de Commissie niet gebleken. De Commissie acht de klacht op dit onderdeel derhalve kennelijk ongegrond.

De onderdelen 2. en 3. van de klacht, namelijk de stelling dat Beklaagde deelvragen inconsequent heeft beantwoord, respectievelijk vragen en deelvragen op inadequate wijze heeft beantwoord, overweegt de Commissie het volgende.

De Commissie is niet bevoegd te oordelen over wetenschappelijke controversen. Bij schending van wetenschappelijke integriteit is het derhalve van belang onderscheid te maken tussen schending van wetenschappelijke integriteit enerzijds, en bekritiseerbare of kwalitatief niet hoogstaande wetenschap anderzijds. Bij zulke wetenschap is veelal sprake van een interpretatieverschil c.q. een verschil van mening over de gehanteerde wetenschappelijke methode en het wetenschappelijk oordeel. Deze dienen te worden bediscussieerd en beslecht in het daartoe geëigende forum. Het komt de Commissie voor dat de Klacht een verschil van mening over de interpretatie van wetsartikelen en jurisprudentie betreft. De Commissie is noch uitgerust noch bevoegd om als arbiter op te treden in wetenschappelijke controversen. De klacht is derhalve op onderdelen 2. en 3. ook om deze reden niet-ontvankelijk, aangezien zij niet betrekking heeft op een schending van de wetenschappelijke integriteit (art. 8.4. onder d. van de Klachtenregeling).

Conclusie

Gelet op het bovenstaande, is het Praesidium van oordeel dat het Advies niet kan worden gekwalificeerd als een product van wetenschapsbeoefening en is ook anderszins toetsing aan de Gedragscode niet aan de orde. De klacht dient niet ontvankelijk verklaard te worden.

In geval zou blijken dat het Advies toch in redelijkheid getoetst wordt aan de principes en normen van de Gedragscode, adviseert de Commissie de klacht op onderdeel 1. kennelijk ongegrond te verklaren. De onderdelen 2. en 3. van de Klacht dienen niet ontvankelijk te worden verklaard nu deze zien op een wetenschappelijke controverse.

Advies van de Commissie

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie het College van Bestuur de klacht primair:

- niet-ontvankelijk te verklaren.

Indien de klacht toch als ontvankelijk zou worden gezien:

niet-ontvankelijk, respectievelijk kennelijk ongegrond te verklaren.

Aanvankelijk oordeel College van bestuur d.d. 14 april 2021:

Advies van CWI wordt overgenomen.

LOWI:

De kwestie is voorgelegd aan het LOWI (Procedure 200), dat op 4 november 2021 (advies nr. 200) advies uitbrengt.

Het LOWI adviseert de klacht in zijn geheel ongegrond te verklaren

Definitief oordeel van het College van Bestuur d.d. 1 december 2021:

Het College legt het LOWI-advies ten grondslag aan het definitieve oordeel dat de klacht in zijn geheel ongegrond wordt verklaard.